

Raadsvoorstel

Status: Besluitvormend

Agendapunt:	8
Onderwerp:	Kaders grootschalige duurzame energieproductie 2023-2030
Datum:	25 oktober 2022
Portefeuillehouder:	dhr. A. Schuurman
Decosnummer:	1495
Informant:	Thijs Mosterman t.mosterman@dalfsen.nl (0529) 438917

Voorstel:

De kaders voor grootschalige duurzame energieproductie vast te stellen.

Inleiding:

Een belangrijk onderdeel van de energietransitie in de gemeente Dalfsen is de realisatie van grootschalige duurzame energieproductie in de periode 2023 tot en met 2030. Windmolens en zonneparken kunnen veel energie produceren maar hebben impact op de leefomgeving. Daarom zijn aanvullende kaders nodig om gewenste ontwikkelingen te stimuleren en ongewenste gevolgen zoveel mogelijk te beperken. De afgelopen jaren is hierover veel gesproken met het gemeentebestuur maar ook met inwoners, belangengroepen, buurgemeenten en vakspecialisten. Het resultaat zijn de geformuleerde kaders in het bijgevoegde document (bijlage 1). Het document bevat kaders om bijvoorbeeld zeggenschap, draagvlak en participatie te vergroten, het herstel van landschap en biodiversiteit te stimuleren en hinder, schade en overlast zoveel mogelijk te voorkomen.

In december 2021 heeft de raad een eerdere versie van de kaders behandeld. Daarbij is het zoekgebied Dalfserveld West vastgesteld en het college opdracht gegeven om de kaders in 2022 opnieuw aan te bieden aan de raad waarbij rekening gehouden moet worden met een aantal onderwerpen/aandachtspunten (zie amendement in bijlage 3). Bij het opstellen van deze kaders is rekening gehouden met deze onderwerpen/aandachtspunten. In argument 7 wordt dit puntsgewijs toegelicht. Voor kleine opwek van duurzame energie (zonneveldjes max. 50m² en kleine windmolens max. 25m ashoogte zijn eerder kaders vastgesteld.

Energiebedrijf

De gemeente Dalfsen wil versnelling van de energietransitie en vindt regie, inkomsten en zeggenschap bij grootschalige energieprojecten belangrijk. Deelname aan een gezamenlijk Energiebedrijf, samen met de Dorpen van Morgen, is daarbij een optie. Het College en ambtelijke organisatie werkt hard aan het maken van een integrale afweging van de meest effectieve vorm van deelname. Diverse opties zijn namelijk mogelijk. Daarvoor zijn diverse onderzoeken gestart bijvoorbeeld op het gebied van organisatorische, juridische, fiscale en financiële consequenties. Het College vindt daarbij dat zorgvuldigheid vóór snelheid gaat. Het gaat om grote investeringen met veel organisatorische en maatschappelijke impact. Het streven is om de komende maanden hierover voorstellen aan te bieden.

Argumenten:

1. De kaders helpen de Dalfser duurzaamheidsdoelen te halen.

Grootschalige duurzame energieproductie is nodig om energieneutraal te worden. Grofweg een derde deel van de productie is inmiddels gerealiseerd. Met deze kaders kunnen stappen worden gezet richting twee derde deel van de noodzakelijke energieproductie. Belangrijk daarvoor is het voorgestelde streefdoel van 100 gwh (giga watt uur) en een maximum van 150 gwh voor het zoekgebied Dalfserveld West. En de kaders bieden ook op passende wijze ruimte voor kleinschalige zonneparken buiten het zoekgebied. De voorgestelde kaders zorgen naar verwachting een goede balans tussen gewenste en ongewenste ontwikkelingen. Ze zijn werkbaar en betaalbaar. De bestaande kaders voor kleine zonneveldjes en windmolens voor eigen energiegebruik, energieopslagsystemen en vergisters zorgen in het algemeen niet voor problemen en hoeven niet te worden aangepast.

2. De kaders zorgen voor meer zeggenschap en draagvlak.

Inwoners, belangengroepen en de bewoners van Dalfserveld West hebben bij diverse gelegenheden en enquêtes aangegeven dat grootschalige energieproductie meer acceptabel is als er sprake is van voldoende zeggenschap en voldoende participatie. Deze kaders bevatten een aantal afdwingbare voorwaarden waaraan grote energieprojecten moeten voldoen. Een voorbeeld is dat de energieproductie in Dalfserveld West zoveel mogelijk in eigendom is van een gemeentebreed inwonerscollectief, met een minimum eigendomspercentage van 50%. Inwoners moeten financieel kunnen participeren en bewoners van het zoekgebied moeten passend worden gecompenseerd.

3. De kaders ondersteunen andere gebiedsopgaven.

In de Omgevingsvisie staan een aantal gebiedsopgaven en ambities voor landbouwgebieden zoals Dalfserveld West. Voorbeelden zijn verduurzaming landbouw en herstel landschap en biodiversiteit. Kaders zijn opgenomen waarbij het energieprojecten in het zoekgebied een positieve bijdragen moeten leveren aan deze opgaven en ambities.

4. De kaders beperken overlast en hinder.

Zonneparken en windmolens zijn duidelijk zichtbaar en kunnen hinder en overlast veroorzaken voor bewoners van het zoekgebied maar ook daarbuiten. Een kader is dat zonneparken voorzien moeten zijn van groenblijvende groenzones. En windmolens mogen geen continu knipperende verlichting hebben en geen radioastrologische verstoringen veroorzaken.

5. De kaders geven duidelijkheid aan bewoners en initiatiefnemers.

Eerdere kaders boden nog teveel ruimte voor interpretaties. Hierdoor ontstond discussie over bijvoorbeeld de mate van participatie en landschappelijke inpassing. Samen met deskundigen uit het vakgebied zijn de kaders duidelijker opgesteld en beter juridisch geborgd. In beperkte mate blijft er ruimte voor maatwerk en alternatieven.

Het gebiedsproces in Dalfserveld West is gestart en bewoners geven aan dat duidelijkheid over de kaders gewenst is. Gewerkt wordt aan een gebiedsvisie en vervolgens een energieplan. Heldere kaders helpen in dit proces. Ook buiten het zoekgebied zijn een aantal ideeën gedeeld met de gemeente. Met het vaststellen van de kaders ontstaat nu duidelijkheid voor deze initiatiefnemers.

6. De kaders passen bij de regionale afspraken en ontwikkelingen.

In 2021 is de regionale energie strategie voor West Overijssel vastgesteld. Hierin staan afspraken en randvoorwaarden voor grootschalige energieproductie. De Dalfser kaders zijn afgestemd aan deze afspraken en randvoorwaarden. Daarnaast werken we intensief samen met de buurgemeenten en de belangengroepen in het 'grensgebied' Zwolle, Dalfsen, Staphorst en Zwartewaterland. We houden rekening met elkaars plannen en delen kennis en informatie. We werken aan een integrale regionale gebiedsvisie waarbij energieproductie een belangrijke ontwikkeling is.

De beheerders van het elektriciteitsnetwerk geven aan dat de energieplannen en de bijbehorende kaders voor Dalfserveld West haalbaar zijn. De balans tussen wind- en zonne-energie is goed en in de komende jaren is voldoende netcapaciteit gereserveerd voor het streefdoel van 100 gwh. Ook wordt hard gewerkt aan netverzwaring in het overige deel van de gemeente Dalfsen zodat ook nieuwe ruimte ontstaat voor meer zonnedaken en kleine zonneparken. Daadwerkelijke realisatie is afhankelijk van meerdere factoren (maatwerk).

7. De onderwerpen en aandachtspunten van de raad zijn verwerkt in de kaders.

De volgende onderwerpen/aandachtspunten zijn verwerkt inclusief een eventuele verwijzing naar het betreffende hoofdstuk:

- Aanscherping participatie-aanpak (5.4): bij het eerdere voorstel zat een opzet voor participatie en communicatie. Samen met de bewoners en het Plaatselijk Belang Ankum is deze opzet besproken en op aantal punten nader uitgewerkt. Zo is bijvoorbeeld gestart met het organiseren van een aantal informatiebijeenkomsten over de opgave, planning en overige ontwikkelingen in en rondom het gebied. Ook de raad was voor deze bijeenkomsten uitgenodigd. Dit najaar organiseren we in overleg met de bewoners themabijeenkomsten over de gebiedsopgaven en verrichten we keukentafelgesprekken. In de onderhavige kaders is een einddatum opgenomen wanneer het energieplan moet worden opgeleverd inclusief een alternatieve aanpak zoals een tender.
- Gebiedsopgaven (5.1): in de Omgevingsvisie van Dalfsen staan een aantal concrete gebiedsopgaven die gelden voor onder meer Dalfserveld. Deze opgaven zijn getoetst bij en bevestigd door de bewoners. Landbouw is en blijft de belangrijkste functie voor dit gebied met aandacht voor klimaatadaptatie, herstel landschap en biodiversiteit.
- Energie-opgave (3.1): de toekomstige opgave is door een externe energie-adviseur beoordeeld en de eerder geschatte groei van de opgave wordt bevestigd (van 200 naar 300 gwh).

- Lokaal eigendom (5.5): samen met een aantal (juridische) vakspecialisten zijn de eerder beschrijvingen van financiële participatie en lokaal eigendom nader uitgewerkt.
- Rol Dorpen van Morgen en Energiebedrijf: hiervoor wordt een ander traject doorlopen (zie inleiding). De kaders bieden voldoende mogelijkheden voor dergelijke samenwerking.
- Tender (5.5): ervaringen van buurgemeenten zijn verzameld en de mogelijkheden voor een tender zijn juridisch getoetst. In de kaders is aangegeven dat eerst de bewoners de gelegenheid krijgen om een eigen energieplan te ontwikkelen. Als dit niet lukt dan is een tender wellicht een goede optie.
- Versnippering (5.1): de provinciale regels en de onderhavige kaders schrijven voor dat sprake moet zijn van een goede landschappelijke inpassing. Hiervoor worden een aantal voorbeeld gegeven zoals lijnopstellingen van windmolens. Bewoners zijn hier zelf ook voorstander van. Bij de planvorming en vergunningverlening wordt hierop getoetst.
- Op- en verkoopopties (5.1): een initiatiefnemer is verantwoordelijk voor eventuele op- of verkoop. Indien nodig komt bij het uitwerken van het energieplan dit onderwerp op tafel. Indien de gemeente hier een rol bij krijgt, worden de reguliere procedures gevolgd.
- spreiding zonneparken (5.1): om ongewenste clustering te voorkomen wordt een kader voorgesteld dat binnen 2 kilometer vanaf een bestaand zonnepark geen nieuw zonnepark is toegestaan. Buurgemeenten hebben hiervoor geen aparte kaders maar in het algemeen gelden ook de provinciale kaders voor een goede ruimtelijke inpassing waarbij clustering ook wordt tegengegaan.
- Ambitie zonnedaken (5.1): ontwikkelingen voor meer zonnedaken worden zoveel mogelijk gefaciliteerd en gestimuleerd door bijvoorbeeld maatwerkvoorschriften in omgevingsplannen en vergunningen.
- Gezondheidseffecten (4.3): landelijk zijn voldoende veiligheidsregels om gezondheidseffecten te voorkomen c.q. te minimaliseren. Met de bewoners van het zoekgebied zijn de zorgen en regels besproken. Het voorgestelde kader ten aanzien radioastronomie wordt door de bewoners ook als positief ervaren ten aanzien van gezondheid.
- Exclusiviteit (5.5): een kader is opgenomen om exclusiviteit voor de bewoners van het zoekgebied te borgen (tot eind 2023).

Kanttekeningen en risico's

Financiële participatie en compensatie zijn complexe onderwerpen en juridisch lastig afdwingbaar

In de kaders is opgenomen dat tijdens de ontwikkeling van een energieproject nadere afspraken gemaakt moeten worden over het lokaal eigendom, financiële participatie en compensatie.

Initiatiefnemers moeten het resultaat presenteren bij de vergunningsaanvraag.

Dit zijn complexe onderwerpen waar veel geld en grote, deels tegenstrijdige, belangen mee gemoeid zijn. In hoeverre de beschreven kaders ten aanzien van lokaal eigendom, financiële participatie en compensatie ook juridisch houdbaar zijn, zal in de praktijk moeten blijken.

De komende jaren worden veel nieuwe ontwikkelingen op dit gebied verwacht. Voor zover relevant worden deze ontwikkelingen door de gemeente betrokken bij gebiedsprocessen.

Landelijke en regionale regelgeving kunnen wijzigen en impact hebben op lokale energieprojecten.

Met name de landelijke regels rondom windmolens zijn 'in beweging'. De kans bestaat dat bijvoorbeeld ruimere afstandsnormen worden vastgesteld. Hierdoor kunnen energieplannen in het huidige zoekgebied onder druk komen te staan. Zodra de landelijke regels zijn vastgesteld (komende maanden of 2023) zal een inschatting worden gemaakt van de impact op de energieplannen in Dalfsen. Indien nodig worden alternatieve kaders uitgewerkt en aangeboden aan de raad.

Ook ten aanzien van zonneparken wordt op landelijk en regionaal niveau gesproken over nieuwe regels. De onderhavige kaders anticiperen hierop door de lijn van de provincie Overijssel te volgen (geen monofunctionele zonneparken). In 2023 zijn de provinciale verkiezingen en de uitslag kan uiteindelijk impact hebben op energieprojecten.

Tot slot heeft de provincie Overijssel aangegeven de realisatie van windprojecten te monitoren. Indien realisatie stagneert kan de provincie besluiten om de regie over te nemen van gemeenten. De huidige aanpak van de gemeente Dalfsen geeft nog geen aanleiding voor een dergelijke ingreep.

De kaders zorgen niet voor de gewenste ontwikkelingen.

Initiatiefnemers kunnen bewust of onbewust de kaders anders interpreteren dan de gemeente Dalfsen. Uiteindelijk kan dit zorgen voor een juridisch conflict. De voorgestelde kaders zijn zowel intern als externe vanuit verschillende vakgebieden beoordeeld en aangescherpt. Ontwikkelingen worden gevolgd. Als aanpassingen nodig zijn, worden die voorgesteld aan de raad.

Alternatieven:

Meer, minder of andere kaders zijn mogelijk.

Bij ieder kader is ruimte voor aanscherping of vermindering. De voorgestelde kaders zijn naar verwachting werkbaar, acceptabel en betaalbaar. Aanscherpingen kunnen gewenste ontwikkelingen belemmeren. Verminderingen kunnen mogelijk weer voor meer onduidelijkheid en discussie zorgen.

Een aantal voorbeelden van alternatieven zijn:

- Scherpere voorwaarden voor windmolens: een maximale hoogte of model kan worden opgenomen als kader. Hierdoor ontstaat meer duidelijkheid voor omwonenden en initiatiefnemers. Echter de technologische ontwikkelingen gaan snel en worden door te strakke kaders belemmerd. Daarnaast voorkomende landelijke normen (geluid, veiligheid) extreme situaties.
- Minder voorwaarden aan lokaal eigendom: de verplichte binding met inwoners kan vervallen. Hierdoor kunnen ook andere lokale initiatiefnemers 100% eigenaar worden zoals een coöperatie van agrariërs (zoals in Tolhuislanden) of een coöperatie van ondernemers (zoals in Staphorst).

Duurzaamheid:

Met deze kaders worden de gewenste effecten van grootschalige duurzame energieproductie gestimuleerd en worden ongewenste gevolgen zoveel mogelijk beperkt.

Financiële dekking:

Niet van toepassing

Communicatie:

De kaders worden na vaststelling online geplaatst op de website van de gemeente Dalfsen.

Vervolg:

De kaders zijn met name van belang voor het gebiedsproces in Dalfserveld West.

De bewoners krijgen een nadere uitleg over het toepassen van de kaders op het uitwerken van hun plannen. Ook de Dorpen van Morgen krijgen een toelichting.

Mogelijk worden in 2023 de eerste vergunningaanvragen voor energieprojecten ingediend zoals kleine zonneparken.

Bij de komende nieuwbouwplannen met grote daken wordt specifiek aandacht besteed aan meer zonnedaken.

Kaders grootschalige duurzame energieproductie worden na vaststelling gepubliceerd op www.overheid.nl (bijlage 3).

Bijlagen:

- 1 Kaders grootschalige duurzame energieproductie.
- 2 Publicatieversie Kaders grootschalige duurzame energieproductie.
- 3 Amendement 2021

Burgemeester en wethouders van Dalfsen,

de burgemeester,
drs. E. van Lente

de gemeentesecretaris
H.J. van der Woude

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Dalfsen;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 25 oktober 2022, nummer 1495;

gelet op:

- De landelijke ne regionale afspraken om lokaal grootschalig duurzame energie te produceren;
- De noodzaak voor een zorgvuldige landschappelijke inpassing en inwonerbetrokkenheid.
- De wens voor zoveel mogelijk lokaal zeggenschap en draagvlak.
- De wens om zoveel mogelijk hinder, schade en overlast te voorkomen.

b e s l u i t :

vast te stellen de kaders voor grootschalige duurzame energieproductie 2023-2030

Aldus besloten door de raad van de gemeente Dalfsen in zijn openbare vergadering van 28 november 2022.

De raad voornoemd,

de voorzitter,
drs. E. van Lente

de griffier,
drs. J. Leegwater